อสท

อนุสาร

SHADE OF CHANGE

สีสันเมื่อผ่านฝน

ISSN 0125 7226
๘๕ บาท
ตุลาคม ๒๕๖๙

ความหมายของชื่อ ▸ ตลาดสดเก่าแก่ ▸ ไดโนเสาร์ ▸ ตลาดต้นไม้ ▸ เทศกาลกินเจ ▸ ตลาดต้นไม้ ▸ ตลาดน้ำวัดลาดหญ้า ▸ เรือหางยาว-ท้ายตัด ▸ ตลาดนัดวัดสามพระยา ▸ ตลาดน้ำคลองลัดมะยม

อสท นิตยสารท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา ๓ ภาษา ไทย อังกฤษ จีน

amazing THAILAND

สารคดีประจำฉบับ

๓๘
ตามหาหัวใจป่าตะวันตก **จากแม่สอดสู่ป่าอุ้มผาง**

พูดได้ว่า ช่างภาพและนักเขียนสายป่า **สมศักดิ์ ลำพงษ์พันธุ์** คือนักเดินทางของ อ.ส.ท. ที่เข้าออกป่าตะวันตกมายาวนานเกือบ ๓๐ ปี ในวันที่ทีลอซูยังเป็นน้ำตกลับเสียงก้องดังในป่าลึกเร้น จนถึงวันนี้ที่ฤดูท่องเที่ยวทีลอซูคือโมงยามที่ผู้ประกอบการต่างรอคอย ตามเขาไปเที่ยวแม่สอด แช่น้ำพุร้อนแม่กาษา เที่ยวสวนอะโวคาโดและม่อนหมอกตะวันที่พบพระ ขึ้นดอยตามหาพรรณไม้งดงามนามพิศวงตานกฮูก ก่อนไปฟินนานาน้ำตกที่ปลายทางชายป่าตะวันตก ทั้งทีลอจ่อ น้ำตกสายรุ้ง และทีลอซู อันเป็นไฮไลต์ของทริปซุ่มฉ่ำครั้งนี้

๗๔
เมื่อลมหนาว **มาเยือนน้ำหนาว**

ช่วงเปลี่ยนผ่านฤดูกาล ป่าผลัดใบงดงาม สายหมอกคลอเคลียขุนเขา **ธเนศ งามสม** ศิษย์เก่า อ.ส.ท. ผู้เติบโตเป็นนักเขียนและช่างภาพสัตว์ป่าอารมณ์ละมุน ขอพาคุณไปซึมซับความงดงามของอุทยานแห่งชาติน้ำหนาว ตามเขาไปเข้าใจสังคมป่าตั้งแต่ป่าสนป่าเต็งรัง นั่งมองทะเลหมอกอยู่บนจุดชมวิว บางคราวก็ตื่นเช้าออกไปดูนกอพยพและประจำถิ่นที่สวยงามและหายาก นอนแคมป์ในอุทยานฯ ที่ว่ากันว่าอากาศเยียบเย็นและแลนด์สเคปสวยแห่งหนึ่งของภาคเหนือตอนล่าง นี่คือห้วงยามที่ป่ากับคนมาพบเจอกันได้งดงามที่สุด

๖๒
ธรรมชาติ (ที่ซ่อนอยู่) **เมืองคอน ขุนเขา สายน้ำ และอากาศดี ๆ**

หากพูดถึงนครศรีธรรมราช ภาพของเขาหลวงและทิวเขาบริวารต่าง ๆ ที่โอบล้อม อาจคือภาพหลักที่คนหลงรักความฉ่ำชุ่มและหมอกฝนต้องนึกถึง **นิวัฒน์ อนันตริยะเวช** จากเพจ “ท่องเที่ยวสะดุดตา” ก็เช่นกัน คราวนี้เขาอาสาพาไปเยือนตั้งแต่มุมสวย ๆ ราวเมืองนอกที่ชะอวด วิวภูเขาทุ่งหญ้าและธารน้ำ ก่อนผ่านคลองท่าดีไปคีรีวง นอนโฮมสเตย์เที่ยวสวนสมรม จากนั้นเลาะลึกไปถึงน้ำตกหลบเร้นที่พรหมคีรี เที่ยวฉ่ำ ๆ ธรรมชาติ ปิดท้ายด้วยตีเข้าตัวเมืองคอน เดินย่านท่าวัง ดูพิพิธภัณฑ์ในตึกเก่าเคล้าด้วยลิ้มลองขนมจีนหลายเจ้า เก็บมาเล่าเป็นเรื่องเที่ยวสีเขียวได้ยาว ๆ

๒๘
เขาใหญ่–วังน้ำเขียว ต่างเหตุผลในความหมาย เดียวกันกับคนหลังพวงมาลัย

ขับรถเที่ยวไม่จำเป็นต้องสมบุกสมบัน **อริสรา พุทธวงษ์** ชวนคุณเที่ยวสบายพร้อมรักษ์โลกไปด้วย ขับ ZEEKR 7X เอสยูวีคันหรูสู่เขาใหญ่ แวะคาเฟ่ ร้านชา ก่อนพาไปเปิดหลังคาพาโนรามิกดูดาวในไร่องุ่นแสนสวย จากนั้นเลาะเขื่อนลำพระเพลิงไปถึงฟากวังน้ำเขียว เที่ยวผืนป่าเขาใหญ่รอบนอกที่เต็มไปด้วยจุดชมฝูงกระทิง โรงคั่วกาแฟและฟาร์มเกษตรที่พัฒนาตัวเองมาเคียงข้างการท่องเที่ยวสายวิว นี่คือรูตเที่ยวที่ทั้งสะดวกด้วยจุดชาร์จไฟ และสบายไฮเอนด์ด้วยร้านอาหารและที่พักงดงาม

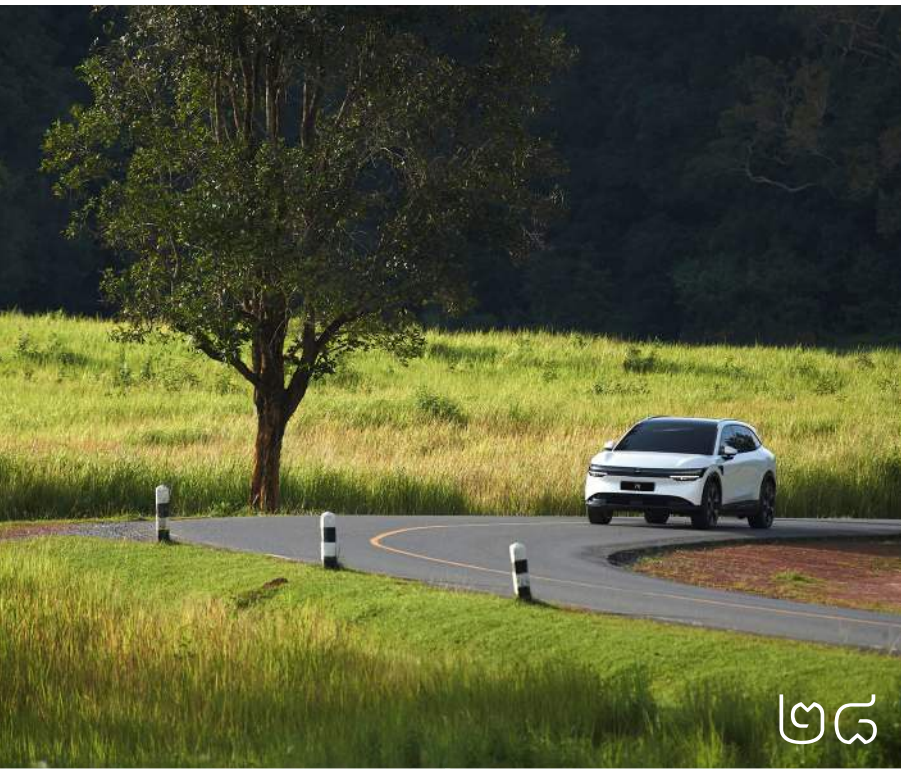
๕๐
จากผืนแผ่นดินเมืองตราด **สู่เกาะหมากโลว์คาร์บอน**

หากอยากเที่ยวเกาะด้วยคอนเซปต์ของความยั่งยืน **ชตาทิพย์ อำพันทอง** นักเขียนสาวแสนละเอียดอยากพาคุณไปทะเลตะวันออก เริ่มกันบนฝั่งด้วยการเที่ยวฟาร์มออร์แกนิก ชิมผัก ลิ้มลองของอร่อยและปลอดภัยที่ขจี ภาสกรฟาร์ม ก่อนข้ามถึงเกาะหมาก ชวนทำกิจกรรมกรีน ๆ ปั่นจักรยาน นั่งรถไฟฟ้าพาลัดเลาะไปรู้จักเมืองกลางทะเลที่เก่าแก่และงดงามดูความเป็นอยู่ของผู้คน นอนรีสอร์ตสวยสบาย รู้จักเกาะหมากและทิศทางการพัฒนาเรื่องการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์อันแน่วแน่ของพวกเขา สนุกด้วย ได้ความรู้ด้วย ห้ามพลาดตามไปเที่ยวกัน

สารบัญ

จากปก
ความอลังการของน้ำตกทีลอซู เมื่อมองจากมุมสูง กลางความชุ่มฉ่ำของป่าตะวันตกในช่วงเปิดฤดูท่องเที่ยวอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
สมศักดิ์ ล่ำพงษ์พันธุ์ ภาพ

คอลัมน์ประจำฉบับ

๐๗ บทบรรณาธิการ
๐๘ รอยยิ้มของแผ่นดิน
๑๒ ภาพเล่าเรื่อง
๑๖ พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา
๒๐ ชมศิลป์
๒๔ เสน่ห์ไทย
๘๘ สุขทันธี
๙๐ ตามรอยไทยแลนด์
๙๒ ฮาวทูเที่ยว
๙๖ ชวนกันพัก
๙๘ ชวนกันกิน
๑๐๐ ชวนกันซื้อ
๑๐๑ Sketching Thailand
๑๐๒ ใต้สมุทร
๑๐๔ โลกละมุน
๑๐๖ Thailand Tourism Awards
๑๐๘ เห็นแก่เที่ยว
๑๑๐ วาดเมืองไทย
๑๑๒ ดวงเดือนนี้
๑๑๔ รายงานพิเศษ
๑๑๘ ข่าว ททท.
๑๒๐ ฉบับหน้า

นิตยสารเพื่อการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม
ที่มียอดจำหน่ายสูงสุดในเมืองไทย

THE TEAM

อนุสาร อสท

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
เจ้าของ

- **ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**
  ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
- **ผู้อำนวยการฝ่ายบริการการตลาด**
  บรรณาธิการบริหาร

คณะที่ปรึกษา

- **ฐาปนีย์ เกียรติไพบูลย์**
  ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- **อภิชัย ฉัตรเฉลิมกิจ**
  รองผู้ว่าการด้านตลาดในประเทศ
- **นิธี สีแพร**
  รองผู้ว่าการด้านสื่อสารการตลาด
- **ภัทรอนงค์ ณ เชียงใหม่**
  รองผู้ว่าการด้านตลาดเอเชียและแปซิฟิกใต้
- **จิระวดี คุณทรัพย์**
  รองผู้ว่าการด้านตลาดยุโรป อเมริกา ตะวันออกกลาง และแอฟริกา
- **กิตติพงษ์ ประพัฒน์ทอง**
  รองผู้ว่าการด้านดิจิทัล วิจัย และพัฒนา
- **ชูวิทย์ ศิริเวชกุล**
  รองผู้ว่าการด้านนโยบายและแผน
- **อัครวิชย์ เทพาสิต**
  รองผู้ว่าการด้านบริหาร
- **ณัฐ ครุฑสูตร**
  รองผู้ว่าด้านสินค้าและธุรกิจท่องเที่ยว
- **ฐานิจ ธุวานนท์**
  ผู้อำนวยการฝ่ายการเงิน
- **เด่นเดือน เหลืองเข็ง**
  ผู้อำนวยการฝ่ายโฆษณาและประชาสัมพันธ์
- **พริมา หงษ์วิไล**
  ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีและงบประมาณ
- **ปาริชาต บุญคล้าย**
  ผู้อำนวยการฝ่ายบริการการตลาด
- **พัชรา อนงค์จรรยา**
  รองผู้อำนวยการฝ่ายบริการการตลาด

คณะผู้จัดทำ

- **สุนันทา หามนตรี**
  ผู้อำนวยการกองวารสาร บรรณาธิการ
- **ภาคภูมิ น้อยวัฒน์**
  หัวหน้างานนิตยสาร บรรณาธิการฝ่ายภาพ
- **ธีรพัฒน์ บุปผาพิบูลย์**
  หัวหน้างานหนังสือพิเศษและสื่อดิจิทัล
- **ฐากูร โกมารกุล ณ นคร**
  บรรณาธิการผู้ช่วย

กองบรรณาธิการ

- พระคุณ บุณยเนตร
- มานิตา ทัศนประเสริฐ
- ชตาทิพย์ อำพันทอง
- กานต์ชนก เดชสุวรรณ
- อริสรา พุทธวงษ์
- เสาวนีย์ สมบูรณ์
- ปภาวรินท์ รอดภัย
- ศุภณัฐ เจริญราศรี

ฝ่ายภาพ

- ว่าที่ร้อยตรี ณยศ ยิ่งยงค์

ฝ่ายศิลปกรรม

- บริษัท นะโม คิดดี จำกัด

ฝ่ายการตลาด โฆษณา จัดจำหน่าย และสมาชิก

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๕๐ ๕๕๐๐ ต่อ ๒๐๑๐-๒๐๑๕

- **พงศ์ฤทธิ์ อภิชาตะพงศ์**
  หัวหน้างานการตลาดวารสาร
- สิโรจน์ นาคพันธวงษ์
- ศิวรุฒน์ พันธุ์มณี
- ปัญญา โพธิ์ไพจิตร
- ธีรพงศ์ ปะริติพงษ์

ฝ่ายผลิต

แยกสีและจัดพิมพ์

- **บริษัท พิมพ์ดี จำกัด**
  โทรศัพท์ ๐ ๒๔๐๑ ๙๔๐๑
- จำนวนพิมพ์ ๖,๔๐๐ เล่ม

สำนักงานอนุสาร อ.ส.ท.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ชั้น ๑๑ เลขที่ ๑๖๐๐ ถนนเพชรบุรี แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๒๕๐ ๕๕๐๐ ต่อ ๑๑๔๖-๙
อีเมล : magdiv@tat.or.th เว็บไซต์ : osotho.co

อนุสาร อ.ส.ท. นิตยสารรายเดือนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
เพื่อเสนอข่าวสารและสารคดี อันเป็นสาระประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย กำหนดออกทุกต้นเดือน ภาพ สารคดี และข้อมูลที่ลงพิมพ์ในอนุสาร อ.ส.ท. สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย หน่วยงาน หรือบุคคลใดต้องการคัดลอก และนำไปเผยแพร่ จะต้องทำจดหมายขออนุญาตถึงบรรณาธิการ และต้องระบุ “ได้รับความเอื้อเฟื้อจากอนุสาร อ.ส.ท.” ลงไปในเอกสารฉบับนั้น ๆ ด้วยทุกครั้ง เมื่อได้รับอนุญาต

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สำนักงานในประเทศ

สำนักงานต่างประเทศ

จากบรรณาธิการ

ฤดูที่เปลี่ยนแปลง สู่วันที่แปรปรวน

ปีนี้มีการกล่าวถึงปรากฏการณ์ “ซูเปอร์เอลนีโญ” ในระดับ “ก็อดซิลลา” คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศในระดับที่ส่งผลให้มีพลังทำลายสูง เช่น ร้อนจนแล้งจัด หรือเกิดไฟป่า ฝนตกจนน้ำท่วมหนักหรือเกิดน้ำป่าไหลบ่าหนาวสุดจนสิ่งมีชีวิตอยู่ไม่ได้ หรือน้ำแข็งละลายปล่อยมวลน้ำและเชื้อโรคดึกดำบรรพ์ออกมาพบโลกปัจจุบัน ซึ่งตลอดค่อนปีที่ผ่านมา คงได้เห็นผลของปรากฏการณ์นี้จากทั่วโลกในหน้าข่าวกันอย่างต่อเนื่องแล้ว ซึ่งยังไม่รวมภัยธรรมชาติอื่น อย่างแผ่นดินไหวและภูเขาไฟปะทุ กระจายความอลหม่านไปทุกแผ่นเปลือกโลก

ประเทศไทยเองก็ไม่พ้น “ซูเปอร์เอลนีโญ” ครั้งนี้ ถึงแม้อุณหภูมิของอากาศบ้านเราจะไม่ได้เปลี่ยนแปลงแตกต่างจนสุดขั้ว แต่คำใหม่ได้เข้ามาอยู่ในชุดความรู้ของการเรียกสภาพอากาศที่ฝนตกหนักจัดช่วงเวลาสั้น ๆ ในพื้นที่วงแคบที่ใดที่หนึ่งว่า “Rain Bomb” ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากภาวะโลกร้อนจนเดือด มีกลไกการเกิดและชื่อวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนแต่เข้าใจและจำยาก เอาเป็นว่าเรียกแค่ Rain Bomb นี่แหละ ชัดเจนและนึกภาพออก เกิดขึ้นแล้วในหลายจังหวัด ไม่เว้นแม้แต่กรุงเทพมหานคร

สิ่งเหล่านี้ส่งผลกับชีวิตเรา ๆ ท่าน ๆ อย่างแน่นอน เอาแค่เรื่องแล้งกับน้ำท่วมที่เจอทุกปี ก็พาให้วางแผนการเที่ยวยากหรือไปแล้วผิดแผน ผิดความคาดหวัง เช่น ช่วงนี้น้ำน่าจะนิ่งแล้ว แต่กลับท่วม ผลไม้ต้องออกแล้ว แต่กลับไม่มี ใบไม้ต้องเปลี่ยนสีแล้ว แต่ยังเขียวเต็มต้น ดอกไม้ต้องบานแล้ว แต่กลับเพิ่งแตกตา ตั้งใจไปดูปะการังสวย ๆ แต่กลับเจอปะการังฟอกขาว นี่คือผลกระทบจากความแปรปรวนของอากาศแบบง่าย ๆ ที่การท่องเที่ยวต้องเผชิญ

แต่อย่าสิ้นหวังหรือท้อแท้กับสิ่งที่เกิดขึ้น ในช่วงเวลาแบบนี้เราต้องหันมาดูแลสิ่งแวดล้อมกันจริงจังจริง ๆ ไม่ใช่แค่พูดตามเทรนด์ ช่วยกันประคองธรรมชาติให้ปั่นป่วนช้าลงหน่อย ให้ช่วงชีวิตที่เหลือไม่ผวา หวาดระแวงกับธรรมชาติที่กลายเป็นภัย แทนความสวยงามที่ได้รับ

ท่ามกลางสภาพอากาศที่เดายากนี้ อ.ส.ท. ก็ยังคงเฟ้นหาความสวยงามมาให้ได้วางแผนเที่ยว เพราะเมื่อฝนเริ่มทิ้งช่วง เติมน้ำแก่ผืนดินจนอิ่ม ก็ถึงเวลาที่น้ำตกได้เฉิดฉายเส้นทางขับรถที่สดชื่นสบายตา พร้อมไอเย็นที่เริ่มพัดมาบ้างแล้ว

ช่วงเวลาไหนจะเที่ยวสนุกเท่าช่วงเวลานี้อีกหนอ

สุนันทา หามนตรี
บรรณาธิการ

สนใจสมัครสมาชิก
อสท
อนุสาร
นิตยสารท่องเที่ยวรายเดือน
ที่มียอดจำหน่ายสูงสุดของเมืองไทย

LINE

เพียง Add Line Official Account: **@osotho**

หัสชัย บุญเนือง **เรื่อง** ทิวากร ธูปะศุปต์ **ภาพ**

ไม่มีอะไรหายไป
ระหว่างการใช้ชีวิต

จากคำกระซิบที่นาหว้าเมื่อกว่าครึ่งศตวรรษ ถึงเตาสาวไหมเล็ก ๆ ที่บ้านหนองคู เรื่องของไหมยังอยู่ในนา ในครัว และในมือของคนที่ทำงานนี้อยู่ทุกวัน

รอยยิ้มของแผ่นดิน

“พระองค์โน้มตัวลงมาตรัสเบา ๆ ว่า ‘สวยมากจ้ะ ทอเองหรือจ๊ะ’”

คุณย่าวงเดือน อุดมเดชาเวทย์ เล่าความทรงจำจากวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ณ วัดธาตุประสิทธิ์ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ให้ผมฟัง

วันนั้นคุณย่าวงเดือนมีผ้าไหมมัดหมี่ลายตาสับปะรดที่ทอเองอยู่ในมือ เมื่อได้ยินกระแสพระราชดำรัส น้ำตาก็ไหล และจดจำไม่มีวันลืม

“วันนี้ตาก็มองไม่ค่อยเห็น เรื่องอื่น ๆ ก็ลืมไปมากแล้ว แต่เรื่องนี้ยังเหมือนเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อวาน”

ก่อนหน้านั้น ผ้ามัดหมี่เป็นผ้าที่อยู่ตามบ้าน ปรากฏในงานบุญ งานวัด งานแต่ง หรือถูกทอเตรียมไว้ให้ลูกสาวเมื่อออกเรือน ผู้หญิงเรียนรู้การทอจากแม่และยาย ทอกันอยู่ตามใต้ถุนบ้านโดยไม่เคยเรียกสิ่งที่ทำว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

คำเพียงไม่กี่คำไม่ได้ทำให้ผ้าผืนนั้นเปลี่ยนไป แต่ทำให้คนทอผ้าคนหนึ่งรู้ว่าสิ่งที่อยู่ในมือของตนมีคุณค่า

หลายสิบปีต่อมา ผมออกเดินทางตามเรื่องของไหมไปถึง**บ้านหนองคู อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ**

แสงแรกยังมาไม่ถึงเรือนเลี้ยงไหมหลังเล็ก **อุไร สุขเหลือง** และ**อุบล จันทร์ทร** กำลังเลือกหนอนไหมที่พร้อมพ่นใยทำรัง ค่อย ๆ จับพวกมันแยกออกจากกระด้งอาหารแล้ววางลงในจ่อ

สายขึ้น ข้าวเหนียวเขี้ยวงูจากขอนแก่นที่แช่ไว้ตั้งแต่ไก่ยังไม่ขัน สุกหอมควันกรุ่น เสียงโขลกพริกแกงดังข้ามถนน หน่อไม้จากป่าใกล้บ้าน ไข่ผำ เห็ดระโงก และดักแด้ไหมคั่วเกลือ กลายเป็นสำรับเช้า ใครเดินผ่านมาก็ถูกชวนให้มากินข้าวด้วยกัน

เด็ก ๆ ไปโรงเรียน ผู้ใหญ่และคนแก่กลับไปดูไหม

ผมแยกไม่ค่อยออกว่าส่วนไหนคือ “งานไหม” และส่วนไหนคือ “ชีวิตประจำวัน” เพราะสำหรับคนที่นี่ ทั้งสองอย่างไม่เคยแยกออกจากกัน

อีกบ้านหนึ่ง **อะภัสสรา พันธ์งาม**กำลังย้ายหนอนไหมลงจ่ออยู่คนเดียว หลังจบรอบนี้เธอต้องแบ่งเวลาไปดูนา แล้วจึงค่อยตัดสินใจว่าจะเลี้ยงไหมรุ่นใหม่เมื่อใด

ใต้ร่มไม้หน้าบ้าน **ยายปาน อาจหาญ** อายุเกือบเก้าสิบปี เลื่อนเชี่ยนหมากเข้าหาตัว แล้วเล่าเรื่องสมัยที่คนในหมู่บ้านออกเดินเท้าไปแลกพันธุ์ไหมกัน

“ถ้าได้ยินว่าไหมบ้านไหนเลี้ยงง่าย รังใหญ่ สีเหลืองสวย ก็ห่อฝักไหมใส่ผ้าขาวม้าเดินไปขอแลกกัน ขอเขามาหนึ่ง เราก็ให้เขาเกินกว่าที่ได้รับเสมอ”

ยายปานหยิบฝักไหมขึ้นมาแล้วบอกได้ว่าเป็นตัวผู้หรือตัวเมีย

“ฝักมันเหมือนกัน เล็กใหญ่ไม่เกี่ยว ตัวผู้เบากว่ามาก ตัวเมียจะหนักกว่า จับดูก็รู้”

คนที่จับรังไหมมาตลอดชีวิตไม่ต้องใช้เครื่องชั่ง แค่หยิบขึ้นมาก็รู้

ไม่นานวงหมากบนแคร่ก็ใหญ่ขึ้น คนจากหลายบ้านค่อย ๆ เดินเข้ามานั่งด้วย หลายคนเคยเดินไปแลกพันธุ์ไหมด้วยกันตั้งแต่ยังเด็ก วันนี้ต่างกลายเป็นคนเฒ่าคนแก่ของหมู่บ้าน

ไฟ น้ำ มือ และเส้นไหม

หลังมื้อเช้า ไฟถูกก่อขึ้นอีกครั้ง **ยายทองเมี่ยน เย็นใจ** กับยายปานนั่งประจำเตาสาวไหม คนหนึ่งสาว “ไหมลืบ” ซึ่งเป็นเส้นไหมชั้นนอก อีกคนตักรังที่สาวชั้นนอกแล้วแยกไว้สำหรับสาว “ไหมน้อย”

น้ำต้องร้อนพอดี ร้อนไปก็สาวยาก ฟืนจึงถูกดึงเข้าออกอยู่ตลอด มือหนึ่งถือไม้คีบคอยกดรังไหมไม่ให้ติดขึ้นมากับพวงสาว อีกมือคอยประคองเส้นไหมจากหลายรังให้รวมกัน

คนภายนอกอาจเห็นเพียงการสาวไหม แต่คนที่นั่งอยู่หน้าเตาต้องมองทั้งน้ำ ไฟ แรงมือ และเส้นใยไปพร้อมกัน

เมื่อสาวไหมเสร็จ ยายปานไม่ได้กวาดขี้เถ้าทิ้ง เธอแยกเก็บไว้ รอให้เย็นแล้วจึงโกยใส่กระสอบ เก็บไว้ทำน้ำด่างสำหรับงานย้อมสีธรรมชาติ

ผมนั่งมองแล้วคิดขึ้นมาว่า ที่นี่แทบไม่มีอะไรหายไประหว่างการใช้ชีวิต

เมื่อย้อนกลับไปดูเรื่องที่นาหว้า จุดเริ่มต้นของการส่งเสริมผ้าไหมมัดหมี่ไม่ได้อยู่ที่การนำอาชีพใหม่เข้าไปสอน ชาวบ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหม มัดหมี่ และทอผ้าใช้กันอยู่แล้ว สิ่งที่ขาดคือโอกาส ตลาด และราคาที่คุ้มกับแรงงาน

ต่อมา **สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง** โปรดเกล้าฯ ให้คณะราชเลขานุการฯ ออกไปรับซื้อผ้าไหมมัดหมี่จากชาวบ้านถึงบ้าน พระองค์มีรับสั่งให้ราคาที่คุ้มค่าแรง การรับซื้อโดยตรงทำให้ชาวบ้านไม่ต้องผ่านคนกลางและได้รับเงินเต็มเม็ดเต็มหน่วย

ผ้าผืนใดมีสีและลวดลายดีเป็นพิเศษ คณะทำงานจะจดชื่อและที่อยู่ของผู้ทอเก็บไว้เป็นตัวอย่าง ส่วนเรื่องที่ต้องปรับก็มีทั้งหน้ากว้างของผ้า ความแน่นของเนื้อผ้า และความสม่ำเสมอของสี

จากนาหว้า พ.ศ. ๒๕๑๕ มาถึงบ้านหนองคูในวันนี้ สิ่งที่ชาวบ้านต้องการยังเป็นเรื่องที่จับต้องได้ **ดาหวัน ยางงาม** ผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองคูบอกว่า *“ชาวบ้านของเราไม่ได้หวังอะไรมากนัก ขอเพียงได้รับการส่งเสริม ดูแล หรือรับซื้อในราคาที่เป็นธรรมก็พอ”*

เส้นไหมพื้นบ้านคุณภาพสูงของหนองคูมีผู้สั่งซื้อเข้ามาไม่ขาด แต่ปริมาณที่ผลิตได้ยังไม่พอจะออกสู่ตลาดวงกว้าง ขณะเดียวกันก็เริ่มมีคนรุ่นใหม่เข้ามาช่วย นับเป็นรุ่นที่สี่ของชุมชน มีทั้งคนช่วยพัฒนางานและหาตลาดออนไลน์ไว้รอ

กว่าครึ่งศตวรรษก่อน คุณย่าวงเดือนถือผ้ามัดหมี่ลายตาสับปะรดอยู่ที่วัดธาตุประสิทธิ์ วันนี้ที่หนองคู คนอีกกลุ่มหนึ่งยังเริ่มงานจากใบหม่อน หนอนไหม รังไหม น้ำร้อน และเตาฟืน ก่อนเส้นไหมจะไปถึงตลาดหรือกลายเป็นผืนผ้า มันต้องผ่านมือของคนในบ้านหลายครั้ง วันนี้ไหมไทยและเรื่องราวต่าง ๆ เดินมาถึงการต่อยอดและสืบทอดพระราชปณิธานของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงอย่างชัดเจน

และมันคือความหมายของชีวิตที่ยังคงโอบรัดแนบแน่นอยู่ในทุกพื้นที่ของแผ่นดินไปอีกยาวนาน

๑

เลนส์และเรือ

ทุกครั้งที่มีการจัดขบวนเรือพระราชพิธี ผมมักจะเตรียมกล้องคู่ใจและออกเดินทางไปยังริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่เช้าตรู่ แม้จะรู้ดีว่าภาพที่กำลังจะได้เห็นนั้นอาจเป็นภาพที่เคยพบเห็นมาแล้วหลายครั้ง แต่ความรู้สึกกลับไม่เคยเหมือนเดิมเลยสักครั้ง สำหรับผมในฐานะช่างภาพ การได้ยืนอยู่ริมสายน้ำและเฝ้ารอขบวนเรือที่กำลังเคลื่อนเข้ามา คือช่วงเวลาที่เต็มไปด้วยความตื่นเต้นและความหมาย

ผู้คนค่อย ๆ ทยอยมาจับจองพื้นที่ เสียงพูดคุยของพวกเขา และเสียงของเจ้าหน้าที่ที่คอยดูแลความเรียบร้อย ค่อย ๆ ผสมผสานไปกับบรรยากาศของแม่น้ำที่ดูสงบนิ่ง ผมยกกล้องขึ้นตรวจสอบการตั้งค่า เตรียมเลนส์ให้พร้อม และเฝ้ามองผืนน้ำอยู่เป็นระยะ ราวกับรู้ว่าช่วงเวลาสำคัญกำลังใกล้เข้ามา

เมื่อขบวนเรือพระราชพิธีปรากฏขึ้นในระยะสายตา ความรู้สึกของผมก็เปลี่ยนไปทันที เรือแต่ละลำเคลื่อนตัวอย่างพร้อมเพรียงไปตามจังหวะของฝีพาย ความสง่างามของเรือพระราชพิธีที่ประดับประดาอย่างวิจิตรสะท้อนอยู่บนผิวน้ำ ประกอบกับเสียงเห่เรือที่ก้องไปตามลำน้ำ ทำให้บรรยากาศรอบตัวเงียบลงราวกับทุกคนกำลังหยุดเพื่อจดจำช่วงเวลานั้นไว้

ในวินาทีนั้น หน้าที่ของผมคือการพยายามบันทึกทุกสิ่งที่เกิดขึ้นผ่านช่องมองภาพ ทั้งภาพของเรือที่กำลังเคลื่อนผ่าน ภาพฝีพายที่ขยับพายอย่างพร้อมเพรียง ภาพผู้คนริมสองฝั่งที่เฝ้ามองด้วยความสนใจ รวมถึงแสงและเงาที่เปลี่ยนแปลงไปตามจังหวะของสายน้ำ ผมกดชัตเตอร์ครั้งแล้วครั้งเล่า เพราะรู้ดีว่าช่วงเวลาบางอย่างเกิดขึ้นเพียงเสี้ยววินาที และอาจไม่มีโอกาสให้ย้อนกลับไปถ่ายใหม่อีก

แม้ขบวนเรือจะเคลื่อนผ่านไปแล้ว แต่ผมยังคงยืนมองสายน้ำต่ออีกสักพัก ภาพที่เพิ่งผ่านสายตายังคงอยู่ในความทรงจำ ทุกครั้งที่กลับมาชมขบวนเรือพระราชพิธี ผมพบว่าตัวเองไม่ได้เพียงมาถ่ายภาพเท่านั้น แต่ยังได้สัมผัสบรรยากาศประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่คู่กับสายน้ำเจ้าพระยา

สิ่งหนึ่งที่ทำให้ผมยังคงกลับมาในทุกครั้งที่มีงาน คือความรู้สึกว่าไม่มีการชมขบวนเรือพระราชพิธีครั้งใดเหมือนกันเลย แสงของวันนั้น ผู้คนที่อยู่รอบตัว จังหวะของสายน้ำ และภาพที่เกิดขึ้นตรงหน้าล้วนเป็นรายละเอียดเฉพาะของช่วงเวลานั้น ๆ กล้องจึงไม่ได้เป็นเพียงอุปกรณ์สำหรับบันทึกภาพ แต่เป็นเหมือนเครื่องมือที่ช่วยเก็บความทรงจำเหล่านั้นเอาไว้

เรือพระราชพิธีคือเรื่องราวที่ไหลไปกับสายน้ำ

แต่สำหรับช่างภาพคนหนึ่ง ภาพที่กำลังจะเกิดขึ้นไม่ได้มีเพียง “ขบวนเรือ” เท่านั้น

ผมยกกล้องขึ้น เตรียมเลนส์ และรอจังหวะที่สำคัญที่สุด

เพราะสำหรับผม นี่คือเรื่องราวของประวัติศาสตร์ที่สืบต่อไปสู่คนรุ่นต่อ ๆ ไป เรือพระราชพิธีแต่ละ

ลำมีเรื่องราวของตัวเอง

“เรือสุพรรณหงส์” เคลื่อนผ่านอย่างสง่างาม ลำเรือสีทองสะท้อนกับแสงแดด รูปหงส์ที่หัวเรือดูราวกับกำลังเคลื่อนไหวไปพร้อมกับสายน้ำ ผมกดชัตเตอร์อย่างต่อเนื่องด้วยความตั้งใจ ก่อนจะเปลี่ยนมุมมองไปยังฝีพายที่กำลังออกแรงอย่างพร้อมเพรียง

ภาพหนึ่งภาพจึงไม่ได้บันทึกเพียงความงามของเรือ แต่บันทึก “คน” ที่ทำให้เรือลำนั้นมีชีวิตไปตามท่วงทำนองของบทเห่เรือที่คลอเสียงให้จังหวะ

ถัดมาในสายตาของผมคือ “เรืออนันตนาคราช” เส้นสายของพญานาคทอดยาวไปตามลำเรือ รายละเอียดประดับตกแต่งเล็ก ๆ ที่มองเห็นได้เพียงชั่วขณะ ทำให้ผมต้องอาศัยทั้งความเร็วและความแม่นยำในการจับภาพ ผมไม่ได้มองเพียงด้วยตา แต่ต้องมองผ่านช่องมองภาพ เลือกจังหวะ เลือกแสง เลือกองค์ประกอบ

และเลือกว่าจะเก็บ “ช่วงเวลาใด” ไว้ให้คงอยู่ต่อไป

เมื่อขบวนเคลื่อนต่อ “เรืออสุรปักษี” ปรากฏขึ้นท่ามกลางเรือลำอื่น รูปทรงและงานประดับทำให้ภาพมีความแตกต่างออกไป ช่างภาพลดกล้องลงชั่วครู่ มองขบวนทั้งหมดแล้วจึงยกกล้องขึ้นอีกครั้ง คราวนี้ผมไม่ได้ถ่ายเรือลำเดียว ผมถ่าย

๒

๓

๑. ท่าพายเรือที่โบราณราชประเพณีเรียกว่า “ท่าพายนกบิน” เป็นท่วงท่าการพายเรือเฉพาะสำหรับเรือพระที่นั่ง ในขบวนพยุหยาตราทางชลมารค ซึ่งฝีพายทุกคนจะยกปลายพายขึ้นให้สูง พร้อมกับทำมุมประดุจดังนกที่กำลังกางปีกบินเหนือผิวน้ำ

๒. สุพรรณหงส์ ทรงพู่ห้อยงามชดช้อยลอยหลังสินธุ์เครื่องสูงอันวิจิตรงดงาม สะท้อนศิลปะและความประณีตแห่งราชสำนักไทย ในขบวนเรือพระราชพิธี

๓. การแต่งกายของฝีพายในขบวนเรือพยุหยาตรา ในแต่ละลำเรือจะแตกต่างกันออกไป ในเรือพระที่นั่งจะสวมหมวกสักหลาดสีแดง กำมะหยี่ทรงประพาสยอดเกี้ยว ขลิบแถบลูกไม้ใบข้าวสีทอง สวมเสื้อสักหลาดสีแดง ติดแถบลูกไม้ใบข้าวสีทอง สวมกางเกงผ้าสีดำ

๑

๒

“ความสัมพันธ์ของเรือทุกลำ” เรือพระที่นั่งอยู่ตรงกลาง เรือรูปสัตว์และเรือในริ้วกระบวนขนาบข้าง ฝีพายหลายร้อยชีวิตเคลื่อนไหวเป็นจังหวะเดียวกัน และเหนือทั้งหมดนั้นคือแม่น้ำเจ้าพระยา ภาพที่เกิดขึ้นจึงเป็นเหมือนภาพวาดขนาดใหญ่บนผืนน้ำ ขบวนพยุหยาตราทางชลมารคในครั้งนี้มีเรือเข้าร่วมถึง ๕๒ ลำ จัดเป็น ๕ ริ้วขบวน ความยาวประมาณ ๑,๒๐๐ เมตร และใช้กำลังพลประจำเรือรวมประมาณ ๒,๒๐๐ นาย

แต่สำหรับช่างภาพ ตัวเลขเหล่านั้นไม่เคยปรากฏอยู่ในช่องมองภาพ สิ่งที่ผมเห็นคือฝีพายคนหนึ่งที่กำลังก้มหน้าพร้อมจังหวะพาย คือหยดน้ำที่กระเซ็นจากใบพาย คือแสงแดดที่ตกกระทบสีทองของหัวเรือ

และคือช่วงเวลาเพียงไม่กี่วินาทีที่เรือทั้งขบวนเรียงตัวกันอย่างสมบูรณ์แบบ บางครั้งผมต้องถ่ายจากระยะไกล เพื่อให้เห็นขบวนทั้งหมด บางครั้งต้องใช้เลนส์ยาวเพื่อเก็บรายละเอียดบนหัวเรือ และบางครั้งก็ต้องรออย่างอดทนเพียงเพื่อให้ได้ภาพหนึ่งภาพที่รู้สึกว่า “ใช่”

สำหรับผม เรือพระราชพิธีจึงไม่ได้มีเพียงลำเดียว ทุกลำคือเรื่องหนึ่งเรื่อง สุพรรณหงส์เล่าเรื่อง